

Eldar BAXIŞ
(1947-1996)

Oğlu Andayın itkisinə yazdığı şeir

Ay ölüm, ağlama sən də,
Gözlərimdə yaş görməyim.
Didib-dağıtma sinəni,
Sinən daşdı – daş görməyim.

Sən də bir tale qarğışı,
Qapıda dolanma, yaxşı.
Düşüb üzüyümün qaşını,
Üzüyümdə qaş görməyim.

Keç içəri... dərd dərinədə,
Dərd mənim cən dəftərimdə.
Uzan Andayın yerində,
Mən o yeri boş görməyim.

Məhəmməd Hadiyə

1.

Qərib nar ökər, nar ökər,
Narı nar olmaz, nar olmaz.
Qərib deyər: qərib qızdan
Mənə yar olmaz, yar olmaz:

Sünbülü qıçada qalar,
Buğdası puçada qalar,
Alması taxçada qalar,
qalar, saralmaz, saralmaz.

Kim qəribə arxa çıxar,
Qərib birdən yoxa çıxar,
Dərd əlindən dağa çıxar,
dağda qar olmaz, qar olmaz

2.

Tək dedilər – təklədilər,
qanına yeriklədilər.
Sonra da dərdini alıb
dağa-daşa yüklədilər,
çəkə bilmədi, bilmədi.

Əsim-əsimcə əsdilər,
öldürməyə tələsdilər.
Günün günorta çağında
ağacı elə kəsdilər,
kölge bilmədi, bilmədi.

Xallandı gül – butasında,
nər qamında-qartasında.
Bir şairi öldürdülər
bir ölkənin ortasında,
ölkə bilmədi, bilmədi.

Qələm

Olanın qələmdi vardan, dövlətdən,
Dövlətdən uzağam, vardan uzağam.
Özüm öz nöqərim, özüm öz bəyim,
Özüm öz qulluqçum, özüm öz ağam.

Qaşını qaldırıb baxan deyiləm,
Dövlət sümürənə, var udana mən.
Yeməyə bir loxma çörək tapanda
Min şükür deyirəm yaradana mən.

Qızılla, gümüşlə, ipəklə, tüllə
Deyirəm, fərməşim basılı deyil.
Asılı deyiləm mən bir adamdan,
Bir adam da məndən asılı deyil.

Məni düz yolumdan döndərə bilməz
Beş adam, on adam, yüz adam, canım.
Uçan bulud kimi, axan su kimi
Əsən külək kimi azadam, canım.

Elə bu azadlıq bəsimdi mənim,
Neynirəm dövləti, neynirəm vanı?
Neynirəm dilimi gödək eləyən
Qızılı, gümüşü, malı, davanı?

Bəsimdi, şeytana deməli sözü
Şeytanın üzünə şax deyirəmsə,
"Hə" deməli işə "hə" deyirəmsə,
"Yox" deməli işə "yox" deyirəmsə.

Mənə qələm verib bu azadlığı,
Elə bu əlimdə tutduğum qələm.
Hər dən qadın kimi, hər dən qız kimi
Dizinə baş qoyub yatdığım qələm.

Qələmin dizində yata-yata mən
Yuxular görmüşəm, dürlü yuxular.
Köhnə qala kimi, qalaça kimi
Şeirli yuxular, sirlilə yuxular.

Ruhum uçub mənim, ruhum qovuşub
Avara, Xəzərə, Huna, Oğuzla.
Qələmə demişəm dərdim olubsa,
Qələmim də açıb deyib kağıza.

Qələmim olanda güclü oturam,
Çaşmayan adamı mən çaşıdırıram;
Bu gidi dünyanın pişiyini mən
Ağaca, divara dirmaşıdırıram.

Qələmim olanda qorxu bilmirəm, –
Niyə qorxmalıyam mən axı, niyə?
Olanım qələmdə vardan, dövlətdən,
Onun da qiyməti otuz qəpiyə.

Nə yaxşı ki, qələm otuz qəpikdi,
Nə yaxşı ki, deyil od qiymətinə.
Nə yaxşı ki, qələm bazarda getmir
Maşın qiymətinə, at qiymətinə.

Axı otuz qəpik otuz min deyil,
Kiməsə borclu da qala bilərəm.
Bu yazdığım qələm əlimdən çıxsa,
Gedib aynısını ala bilərəm.

Boy

Boyum çıxdı – günüm çıxdı,
lala qırmızı-qırmızı.
Anam mənə layla çaldı,
layla qırmızı-qırmızı.

Günüm çıxmadı gün kimi,
mənim günüm lala oldu.
Mən oldum,
bu dünya oldu,
anam deyən layla oldu.

Boyum çıxdı – günüm çıxdı,
düşdü bu dünyanın üstə.
Düşdü-düşdü yerin, göyün,
dənizin, dəryanın üstə.

Boyum çıxdı – günüm çıxdı,
çıxdı gəldi qarşı dağdan.
İş öyrəndim, güc öyrəndim
mən arıdan, qarışqadan.

Otu gördüm, ot daşdım,
suyu gördüm, su daşdım.
Ağzım yaman havalıydı,
Yer bellədim, yavaşıdım...

Dədəboyu

Ay dədə,
boyuna qurban olum mən,
o uca boyuna, şümal boyuna.
Günlərin bir günü Əlinin oğlu
Vəlinin toyunda girdik oyuna.

Gördün ki, nəfəsim qarala bilər,
gördün ki, ürəyim atlına bilər.
Kişi qırıqiyam, uşaq da olsam,
Meydanda dizlərim qatlana bilər.

Dedin dədəboyu veriram sənə,
dedin, ağrın alım, sən yavaş oynat.
Dədəboyundasən, dədəboyunda,
Bizdən o tərəfə aralaş, oynat.

Çəkildim qırağa, dedim nə yaxşı
qıraqda öz əlim, öz başım oldu.
Gətirib şabaş da vermədilər heç,
sənin dədəboyun şabaşım oldu.

Oynadım,
sındırdım kefin istəyən,
Sən gəlib böyrümü basana qədər,
Filmanın qavalı, Həşimin toyu
Nuhunun zurnası susana qədər...

Ay dədə, hardasan,
indi hardasan?
Eşidənim hanı, görənəm hanı?
Bir dədəboyuna chtiyyəcim var,
Hanı dədəboyu verənim, hanı?

Ay dədə,
boyuna qurban olum mən,
o günlər su kimi sovuşdu, getdi.
Yağışdı yağmadı,
otdu bitmədi,
çiçəyi burnunda ovuşdu getdi...

Gecə saat üçün-dördün söhbəti

Baxıram: Hamı yatıb,
Meşədə ağaclarımız yatıb,
Çöməlib ağacların dibində
turaclarımız yatıb.

Dillərini qoyub qarınlarına
qapıda itlərimiz yatıb.

Evdə –
kitablarımızın arasında
Saitlərimiz, samitlərimiz yatıb.

Coğrafiya müəlliminin
çubuğunu yuxu aparıb,
Arazın üstündə,
Ədalətin barmaqları
bu saat yuxu görür
sazın üstündə.

Ürəyimizə baş qoyub
səssiz-səmsirsiz
ümidlərimiz,
arzularımız yatıb.
Arxacda fısıldaya-fısıldaya
qoyunlarımız,
quzularımız yatıb...

Baxıram: yuxu aparıb
pişiyin səsinə
yükün arasında.
Uşaqlara nə var,
uşaqlar tumançaq uyuyub
analarnın laylasında.

Vaxt

Bir də baxırsan ki, göyün üzündə
ayın yansı var, yansı yoxdu...
... Kəndimizə getdim, qocalar gördüm,
kişisi yaşayıb, qansı yoxdu, –
bu vaxtdan də desən gözləmək olar.

Uşaqlar gördüm ki, indi hamısı
olub ev yiyəsi, eşik yiyəsi.
İkəmmi,
üçəmmi, deyə bilmərəm,
doğub Həsiginin qasqa düyəsi, –
bu vaxtdan nə desən gözləmək olar.

Həsinin özü də gördüm ki, elə
Gəlib üç-dörd uşaq atası olub.
Ətə-qana dolub bizim Süleyman,
ortası bir palıd ortası olub, –
bu vaxtdan nə desən gözləmək olar.

Bu vaxtdan nə desən gözləmək olar,
dünyanın çarxını döndərə bilər.
İstəsə cənnətin mələklərini
yığıb cəhənnəmə göndərə bilər.

İndinin böyük şairi

İndinin böyük şairi
ömründə bir yol -
heç olmasa, ömründə bir yol
səhər çörəyini Bakıda yeyər,
günortasını Moskvada,
axşamını Berlində;
İndinin böyük şairi
bir göyün altında
bir dənizin qırağında,
bir tapanin üstündə
durub saymaz yerində.
Mənnən böyük şair olarmı,
getdiyim yer Müskanlı kəndidi,
gəldiyim yer Əhmədli?

İndinin böyük şairi
ömründə bir yol –
heç olmasa ömründə bir yol
ayaqyalın, başıaçıq
dağda, daşda,
qayada yeriyər.
Burdan Afrikaya,
burdan Hindistana,

burdan Vyetnama
piyada yeriyər.

Mənnən böyük şair olarmı,
burdan-bura işə gələndə
metroya minirəm.
İndinin böyük şairi
öz dilinnən savayı,
üç dil bilər azı.
İndinin böyük şairinin
dodağı təpiməz,
boğazı qurumaz
o taya keçəndə Arazı.
Mənnən böyük şair olarmı,
öz dilimdən savayı
bircə dil bilirəm –
o da rus dili.

Canım sənə desin,
indinin böyük şairi
başından keçər,
sözündən keçməz.

İndinin böyük şairinin
susuzluqdan dodağı çatlayar,
ancaq indinin böyük şairi
sözünü yarıncıq qoyub
bulaq başına enməz,
əl-üzünü yumaz,
su içməz...
Mənnən böyük şair olarmı,
könlüm su istəyəm kimi
qələm-kağızı tullayıb
yapışırım pivə parçından?
İndinin böyük şairinin
ürəyində böyük təpəri olar,
könlündə böyük həsrəti olar,
dözümü olar, ağrısı olar –
indinin böyük şairinin
başının üstə Tanrısı olar...
...Mənnən böyük şair olarmı?
Siznənəm, ey, Sarı Aşıq,
Nazim Hikmət,
Valexo Sessar!..

Gecənin bir aləmi...

Sonra nə oldusa, yadıma gəlmir,
Onu bilirəm ki, qanıq qaynadı.
Onu bilirəm ki, ruhum oynadı,
Sonra nə oldusa, yadıma gəlmir.

Tez durub geyindim, çıxdım küçəyə,
Küçə sizə sarı çəkirdi məni.
Ulduz sizə sarı, ay sizə sarı,
Gecə sizə sarı çəkirdi məni.

Gecədən, ulduzdan, aydan da bətor,
Ürək sizə sarı çəkirdi məni.
Fələyə nə deyim, tutub qolumdan,
Fələk sizə sarı çəkirdi məni.

Küçənin, gecənin, ulduzun, ayın,
Ürəyin sözündən çıxma bilmədim.
Tanrının sözündən çıxma bilmədim,
Fələyin sözündən çıxma bilmədim.

Alnıma toxundum, gördüm tərləyib;
Dodağıma baxdım, uçqudu gördüm.
Bütün darvazalar gördüm bağlıdı,
Sizin darvazanız açıqdı gördüm.

Keçdim darvazadan, çıxdım həyəətə,
Arzu, istək məni yaxalamışdı.
Ulduz oyaq idi, ay oyaq idi,
Tanrı oyaq idi göyün üzündə...
Qapınızın zəngi yuxulamışdı.

Qapını oyatdım, zəngi oyatdım,
Oyatdım yuxudan zəngin səsini.
Daha düşünmədim, fikirləşmədim
İşin avandını, işin tərsini.

İş belə oldu ki, zəngin harayı,
Yuxudan yarımçıq qaldırdı soni.
Duma qatarında uçub gedirdin,
Duma qatarından saldırdı soni.

Sən oyanan kimi, sən duran kimi,
Əllərin oyanıb qalxdı yuxudan.
Yastığın üstünə sərilib qalan,
Tellərin oyanıb qalxdı yuxudan.

Çiyinlər oyandı – pambıq çiyinlər,
Addımlar oyandı – kövrək addımlar.
Nə gözəl olmuş, Allah, yuxudan
Yarıncıq duranda gözəl qadınlar.

Həmişəki kimi "eşş" eləmədin,
Bir sözü çevirib beş eləmədin,
Sağını-solunu eşləmədin,
Yüyürdün qapıya, çatdın qapıya.

Uzandı işığa süd barmaqların,
Evin süd işığı alışı, yandı.
Sonra nə oldusa, yadıma gəlmir,
Sonra vaxt dayandı, zaman dayandı.

Sonra söndü evin süd işıqları,
Elə bil əridi, çürüdü, getdi.
Ulduzun yanına, ayın yanına,
Tanrının yanına yeridi getdi.

O süd işığından nə qaldı bizə?
Ağ yastıq, ağ döşək, ağ yorğanüzü.
Sənin baxışının odu, alovu,
Mənim baxışımın çınqısı, közü.

Od-oda qarışdı, alov-alova,
Köz-közə qarışdı, çınqı-çınqıya.
Əl ələ qarışdı, barmaq-barmağa,
Dil dilə qarışdı, yanğı-yanğıya.
Sən mənə dedin ki, lap elə belə?

Mən sənə dedim ki, lap elə belə.
Bu mənim telimdi, bu sənin telin.
Axtara bilirsən, tapa bilirsən,
Axtar elə-belə, tap elə-belə.

Gecə çırpınırdı, gecə əsirdi,
Gecə titrəyirdi, nə titrəyirdi,

Sinəmiz gecəni – bu xoş keçəni
Bir daş ütü kimi ütüləyirdi.

Gecənin sümüyü sürmə olmuşdu,
Dişinə dəyirdi diş gəcənin.
Bütün qitələri bölüşürmüşdük,
Biri bizim idi, beşi gecənin.

Sonra nə oldusa, yadıma gəlmir,
Onu bilirəm ki, səhər açıldı,
Onu bilirəm ki, əlim sayırdı.
Açıq pəncərədə baxdım səməyə,
Tanrı bizə baxıb gülümsəyirdi...

Sərçə balası

İlahi, mənə yox, mən istəmirəm,
İlahi, yazığın gəlsin bu qıza.
Elə eləmə ki,
oğlanlar, qızlar,
Kişilər, arvadlar gülsün bu qıza.

Elə eləmə ki,
vüsal yerinə
Göz yaşı danışsın, qəhər danışsın.
Bir qızdan bir bölük adam danışsın,
Bir qızdan bir böyük şəhər danışsın.

Elə eləmə ki, bu qız bu eldə
Dilə-dişə düşsün məndən ötürü...
Sərçə balasıdı bu qız bu saat,
Boynunu uzadıb dəndən ötürü.

Bu qızın
bu saat məndən umduğu,
Məndən istədiyi dan məndə yoxdu.
Bu qız ay istəyir, ay yoxdu məndə,
Bu qız gün istəyir, gün məndə yoxdu.

Sevgi yoxdu məndə səvəm bu qızı,
Elə axan suyu belə döndərəm.
Çevirəm özümü kəpənəyə mən,
Bu qızı çiçəyə, gülə döndərəm.

Səndən çiçək olmaz, səndən gül olmaz,
Məndən də kəpənək, sərçə balası.
Durdugumuz yerdə biz niyə duraq,
Biz niyə tərənək, sərçə balası?

Lap belə tərəndik, lap belə getdik,
Sən deyən, mən deyən olası deyil.
Sərçə balasısan sən bu dünyada,
Şair ki kəpənək balası deyil.

Kəpənək olmuşam dünyada bir vaxt,
Qanadım da olub bilmək istəsən.
İstəyim də olub özümə görə,
İnadım da olub, bilmək istəsən.

O qanad,
o inad,
o istək hanı?!
O qanad,
o inad,
o istək öldü.
Bircə gün çəkmədi gəlib-getməyi,
Kəpənək doğuldu, kəpənək öldü.

Ağca pambıq kimi,
ağca yun kimi,
Diddilər, diddilər o kəpənəyi.
Daraşib qanadlı, əlli-ayaqlı,
Yedilər, yedilər o kəpənəyi.

Hanı o kəpənək, hanı o sevgi?
Yaşamır, yaşamır, sərçə balası.
Bu ağ kəpənəklər o kəpənəyə,
Oxşamır, oxşamır, sərçə balası.

...Sən ey yeri, göyü yaradan Kişi
Uzaq görünürmü ordan yer Səno?!
Bu qıza bu boyda sevgi vermisenə,
Mənə də bir azca sevgi versənə.

Səni də düşsən mənim günümə,
Sənin göyün olsun, quşun olmasın.
İlahi, neyləsən, Sən mənə eylə,
İlahi, bu qızla işin olmasın...